

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

6. Disputationes aduersus Mauros.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

de, Messiaëque aduentu edidit, eam referens concertationem quam cum duobus, quos dixi, Rabbini habuerat: hanc ego hic redderem, nisi eius prolixitas modum historiæ exiret; digna est enim omni luce, Theologorum argumentis egregiè fulta, digesta perspicuo, aptoque ordine; cæterum eloquens & neruosa; ea tamen sui deiectione tam modesta & obseruantia in aduersarios tam grata, vt scriptoris virtutem representet, præclaro eius ingenio haud paulo clariorem. Iam etsi non paucis hebræorum Iudaicam exemit perfidiam, sed operæ meritum fructus fati maligne pensauit: eorum pars maxima, illo tanquam natiuæ obstinationis quo laborant durata callo, sequi lucem agnitam detrectauit. Aliis acerbum querentibus, nummorum millia quindecim lucris parta iniustis reddere; aliis patrias æmulantibus leges, & maiorum vestigiis ad mortem inharere; quibusdam stolidi suspensis expectatione, complurium è suis, qui iam triennium in monte Sion Messiam opperiebantur.

Longe alio Marte, sed gloriosius, cum Mauris pugnatum est, nec sine grauius Berzei periculis; pungebat illos peruagata in vulgus concionibus Berzei, sectæ suæ infamis turpitudine; fiebatque in dies vilior, & victi certâ persuasione quidam ab ea recesserât. Damnis ergo peioribus, & collabenti famæ obuiam ituri conueniunt; statuunt Berzeum prouocatione laceßere. Haud quidem ad disputandam causam (quod lex vetabat Mahometis.) Sed ad experimenti noui periculationem ex qua se victores euasuros putabant. Hujus delirij auctorem habuere quendam è suis Peripateticum, medicum & ex horoscopis conjectorem nominatissimum. Quem reuerentur sanctimoniam titulo, longissima inedia captato, hic nempe titulus inter mauros apothefi homines consecrat, etiam in viuis degentes; adsunt igitur prouocationis ad Berzeum interpretes. Aiunt secum ab eo periniquè agi, defensionis expertes impugnari. Mahumetem cauisse, ne quis nisi armata disputatione, de ipsius lege contenderet, vetari se aliter ejus argumenta quam ense ac telis retundere. His niti Alcorannum virilibus præsidijs, non lingua sceminea, & ventosa; ignorare ipsum aliud armorum genus præter stylum, & linguam (in quo tamen si tantum liberet non defuturos sibi quantocumque ingenio pares) proinde cum illo diuersis conditionibus agendum, quæ iure vtrinque accipi deberent: non longè Perfidem Ormuzio abesse; illuc Berzeus, illuc Astrologus (qui hanc mouerat stropham se conferrent, in montem vterque secederent, sterilem, aqua, herbaque destitutum, concluderentur ambo eadem specu, & nocturna diurnaue custodia prohiberetur ad eos com meatu omnis escarius; qui viribus integris, & constanti vigore ferret in diutius, cælo iudice victor haberetur; fallax alter, & quam profitebatur mendax, & falsa lex. Huic nempe commento, Maurus altrui volebat veram, & indubitam de religione sententiam; hic rependam est animo, Berzeum cum à Xauerio Ormuzium missus est, obedientiæ seuerissimo præcepto vetitum, ante triennium illa insula exi-

6.
Disputatio-
nes aduersus
Mauros.

re, interea verò se ex Iaponia quo tunc proficiscebatur fururum redirem. Metuerat sanctus ne periret vir tantus Orienti, vbi eius vnus opera multorum laboribus præstabat, ac nisi angustiis insulæ inhiberetur eius ardor, erupturum cernebat martyrij ambitu (quo se toties vehementer vri testabatur) in Persarum, & Arabum Mediterranea, non dissimili euentu ab eo quem nactus fuerat è S. Francisci familia vir religiosus, ante paucos menses cum aliquot sociis, Maurorum iaculis confossus. Hinc primum absurda maurorum prouocationi responderet Berzeus, vt nefas ducebant legem suam disputationi committere, ita nec per eos à quibus pendeat fas esse sibi transire in Persidem, ad obeunda in monte ieiunia. Deinde hoc vt vltro liceret, fore tamen ineptum, & deridiculum, naturæ iudicio diuina permittere, & religionis summam ac meritum ex famis tolerantia, & ventris arbitrio metiri. Miraculo quidem diuinæ virtutis si quo esset hic opus, non dubitaturum de certa victoria, Deo id facile concessuro; sed vltra naturam, veritatis indicia temerè indagari, vbi naturæ insita ratio interpres veri, & litis arbitra perspicuè illa exhiberet. Verum enimvero, ipsos propterea disputationem refugere, ne apertis per eam oculis rationis luce, compellerentur ea inspicere, quæ nollent amplecti, & deliberata ignorantia, veritatis occultum vitarent, ab cuius moribus abhorrebant. Fuisse nimirum versipilem hanc artem Mahometis cum fabricatam ab se legem in controuersiam vocari timuit, probè gnarus, illam legem quadrupedem sapere, illius arcana omnia ex sensuum cæno, & belluinis illecebris concreta, belluinum ritum religiosè professuros, interdicendos fuisse rationis vsu, & recti iudicio disputationibus quærendo. Frustra his tentabat vir Dei homines animales ad defensionem insanæ legis accingere, vt ex argumentorum pugna lumen ijs aliquod veri probique emicaret. Muti ad hæc abscedunt, sed plaudunt sibi magnificè, quasi repudiante probationem ieiunij Berzeo, suam ipsi causam pro lege vicissent. At enim paulò post sua in Berzeum rediit gloria, sua ignominia in Mauros, nihil tale suspicatos, mirisq; extra omnem opinionem modis.

7.
Disputatio
Berzei pu-
blica cum
Mahomera
no Philoso-
pho;

Duxerat, quem notauit Peripateticus Astrologus vxorem è stirpe zaidis progeneratam, qui recta serie ad Mahometem pertinebat; ex ea filiam habebat nubilem; vtramque Berzeo concionante per compita, vel afflasset aliquid de Christi doctrina, vel interior instinctus diuini spiritus suo magisterio docuisset, desiderium ingens cepit religionis Christianæ; quod in secretis, vt fit, ipsarum colloquijs paulatim mutuo erupit: rei peragenda dum vias inuicem meditantur, statuunt denique ad Berzeum quàm occultissimè fugere, nec multo post de media nocte clam se domo subducunt, & facultatibus omnibus, hoc est quatermille aureis annuis, seque sacro tingendas baptismate Berzeo sistunt, qui mox fido, notæque probitatis Lusitano, tam cari pignoris mandata custodia, ad sustinendos Maurorum insultus animum comparat, mariti potissimum, apud Regulum præpotentis, imperij Persici beneficiarium.

Cognita.